

χωρήσωμεν διά παρατήσεως, διαμαρτυρόμενοι οὕτω διά τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος.

Ἐχῶ ὑποχρέωσιν, νομίζω, ἀποτεινόμενος εἰς τὸ Σῶμα νὰ ἐξωτερικεύσω μίαν ἀποκαρδίωσιν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι, ἀλλὰ καὶ μίαν πικρίαν, ἣ ὁποία ἐπλημύρῃσεν τὴν ψυχὴν μου ἐπὶ ἓνα δλόκληρον μῆνα παρακολουθῶν τὰς ἐργασίας τοῦ Σώματος αὐτοῦ. Ἀποκαρδίωσιν, λέγω, διότι κατηντήσαμεν, ἀκούοντες ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ τοὺς λυριζομένους, τοὺς τραγικούς μελοδραματισμούς, τὴν δημοκρίαν, νὰ μὴ βλέπομεν χαμίαν πρὸσδον τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος, πικρίαν δέ, διότι κατηντήσαμεν εἰς τὴν αἰθρῶσαν αὐτήν, τὸ σύνολον ὑποθέτων ἡμῶν, διάκοσμος τῆς Βουλῆς. Καὶ ἐρωτῶ ἑαυτὸν καὶ ὑμᾶς ὅλους τοὺς συναδέλφους, διατί δὲν ἐκχωροῦμεν τὰ δικαιώματα ἡμῶν εἰς τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Κομμάτων, εἰς τοὺς ἀξιότιμους κυρίους Ὑπουργούς νὰ μᾶς ἐκπροσωποῦν εἰς τὸ νομοθετεῖν; Καὶ ἐρωτῶ ἀκόμη τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, μὲ ποῖον δικαίωμα ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ, οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων δευτερολογοῦν, μᾶς καταυραννοῦν χωρὶς ἢ φωνὴ ἡμῶν ν' ἀκούεται, ἀλλὰ ν' ἀνερχώμεθα ἐπὶ τοῦ βήματος τὰς προαινὰς μόλις ὥρας, διὰ νὰ ἐκφράσωμεν γνώμην ἐπὶ σοβαρωτάτου ζητήματος;

Νέβωμαι τὸν κάματον, κύριοι, τῆς Βουλῆς. Δύο μόνον λέξεις θὰ εἶπω, διὰ τὸ ἐπίμαχον ζήτημα. Εἶμαι ὑπέρμαχος καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ἀπαγορεύω τὴν μεταβολὴν τοῦ ψηφίσματος, διότι τὸ πολιτικὸν δὲν ἐδημιουργήθη, διότι ἡ ἐπανάστασις δὲν ἐπεκράτησε διὰ νὰ μεταβιῇ τὸν θεσμόν. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ δικαίωμα δὲν τὸ ἔχει, νομίζω, ἡ Κυβέρνησις, ἢ ὁποία θέτει τὸ ἐρώτημα. Ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἔχη ἢτ' ὄψει τῆς, ὅτι τὸν θεσμόν κατέλυσε μία ἄλλη μερίς, ἢ ὁποία κόπτεται ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ, τὸν κατέλυσε διὰ μίαν συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας. Διότι ἐὰν ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη ἠττήθη, ἡ μερίς ἐκείνη τὴν ἔφερε νικήτριαν, συμβληθεῖσα διὰ τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὑποθέτω, ὅτι καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς καὶ διατηρήσεως τῆς συμφωνίας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἐπικολούθησαν τὴν συμφωνίαν ἐκείνην, συνομολογεῖτε καὶ ὑμεῖς, ὅτι τίθεται πολιτικὸν ζήτημα, διότι τὸ ἐπίσημον Κράτος ἐβραχύνεται εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον τῆς συμφωνίας καὶ ὑπάρχοντος αὐτοῦ τοῦ αἰσχρῶς, δέχεται τὴν θέσιν τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος. Ποτὲ εἰς τὴν ἰδικήν μου ψυχὴν δὲν θὰ δεχθῶ τὴν μεταβολήν, διότι ζήτημα πολιτικὸν δὲν ἐτέθη, ὅσον καὶ ἂν ὑμεῖς ἢ Κυβέρνησις καὶ πλειοψηφία τὸ δέχεσθε, ἐφ' ὅσον διατηρεῖτε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διέσωραν τὸν θεσμόν κατὰ τὸν Δεκέμβριον καὶ τὰ ὁποῖα ἐπεκράτησαν ἢ μερίς ἐκείνη, ἢ ὁποία κόπτεται ὑπὲρ τοῦ θεσμοῦ. (Χ. ε. ρ. ο. ρ. ἡ. μ. α. τ. α.).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Κ. Μητσοτάκης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Μητσοτάκης. Εἶναι ἔλασι, κύριοι συναδέλφους, τὸ ἔργον ἐνὸς ρήτορος, ὁ ὁποῖος ἀνερχεται τὰς προαινὰς ὥρας εἰς τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ δι' ἓν θέμα, τὸ ὁποῖον ἀξίζει πραγματικὰ νὰ διαπραγματευθῇ, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον, δὲν ἔχει τὴν δυναμότητα, νὰ ἀναπτύξῃ, ἐφ' ὅσον ἡ Βουλὴ ἔχει ὑπερβολικὰ κωφασθῇ ἀπὸ τὸν φόρον τῆς ἐργασίας καὶ εἰδικῶς ἀπὸ μίαν συνεδρίασιν, ἢ ὁποία παρατείνεται ἐπὶ δώδεκα ὁρᾶς ὥρας. Τὸ γεγονός, ὅτι παρὰ τὰς συνθήκας αἴτας λαμβάνω τὸν λόγον, μὲ ὑποχρεώνει νὰ δώσω εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μίαν ἐξήγησιν. Δὲν τὸ πράττω αὐτὸ κ. συναδέλφου, ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ παρελάβω τὴν συζήτησιν, ἀλλὰ διότι, πιστεύω, ὅτι ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φέρω μέχρι τῆς αἰθούρας αὐτῆς τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐκπροσωπῶ καὶ τὸ λέγω αὐτὸ, διότι καθάγεται ἀπὸ μίαν περιοχὴν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεκράτησαν, ἴσως, διαφορετικαὶ πολιτικαὶ συνθήκαι ἀπὸ ὅ,τι ἐπεκράτησαν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Καὶ δι' αὐτὸ ἴσως ὅλα τὰ πλοβλήματα καὶ πρὸ παντὸς τὸ πλέον ἐπίμαχον πρόβλημα, τὸ πολιτικὸν, τὸ ἀντιμετωπίζω ἀπὸ διαφορετικὴν σκοπιάν.

Μέχρι πρὸ μίαν εβδομάδος, κύριοι συναδέλφου, μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπεβλήθη τὸ ὑπὸ κρίσιν ψηφίσμα ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ὑπῆρχε κανεὶς λόγος νὰ ἀμφισβητηθῇ τὸ ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν ὄψει πολιτικοῦ προβλήματος Βεβαίως, ἤδη ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ Θεάνου καὶ ἀπὸ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, εἶχε ἀρχίσει νὰ διαφαίνεται ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀμφισβητεῖ τὴν ὑπαρξίν τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος. Ἄλλ' ὀφείλω νὰ κάμω τὴν δήλωσιν, ὅτι ὅλοι μας δὲν τὸ ἐπῆραμε τόσον εἰς τὰ σοβαρά. Τόσον περίεργον καὶ ἀπροσδόκητον θὰ μᾶς ἐφαίνετο νὰ ἐξεραζήτετο ἡ λαοπροβλήτις Κυβέρνησις, ἢ πρώτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν Κυβέρνησις ἢ βασιζομένη εἰς τὴν ψῆφον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἀμφισβητῇ ἓν γεγονός, διὰ τὸ ὁποῖον οὐδεὶς οὐδὲ τὴν παρामीκρὸν ἐπιφύλαξιν εἶχε, μέχρι τοῦδε, διατυπώσει. Τὸ ἂν ὑπάρξῃ ἢ δὲν ὑπάρξῃ σήμερον πολιτικὸν ζήτημα, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ δύο ἀπόψεις. Πρώτη εἶναι ἡ καθαρῶς τυπικὴ, ἢ συνταγματικὴ ἀποψις, ἢ ὁποία ἀπησχόλησε πολλοὺς ἐκ τῶν προηγηθέντων ρητόρων. Ἡ δευτέρα ἀποψις εἶναι ἡ πολιτικὴ, ἢ καθαρῶς πραγματικὴ. Ἡ πρώτη ἀποψις δὲν θὰ μὲ ἀσχολεῖ ἐπὶ μακρόν, ἂν καὶ πιστεύω, ὅτι καθαρῶς συντιμητικὸν εἶναι τὸ μόνον σοβαρὸν ἐξ ὅλων τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς ρήτορας τῆς Συμπολιτεύσεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτό, θ' ἀρκεσθῶ εἰς τὴν ἐξῆς σύντομον παρατήρησιν. Ὅταν ἐγένετο ἡ συζήτησις διὰ τὸν τρόπον τῆς ψηφίσεως ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν συντακτικῶν περιεχομένου ψηφισμάτων, ἡ πλειονότης τῶν ρητόρων τῆς Συμπολιτεύσεως ὑπεστήριξε τὴν ἀποψιν, ὅτι ἡ παρούσα Συνέλευσις εἶναι Συνέλευσις Συντακτικὴ. Ἐν τούτοις παρουσιαζόμεθα τώρα πρὸ τοῦ φαινομένου, οἱ πλείστοι τῶν ρητόρων τῆς Συμπολιτεύσεως νὰ ἀρνοῦνται εἰς τὴν σημερινὴν Συνέλευσιν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, μὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι δὲν εἶναι Συντακτικὴ Συνέλευσις. Ὄφειλω νὰ εἶπω, ὅτι ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ παράδοξα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται εἰς τὴν Βουλὴν αὐτὴν καὶ τὰ ὁποῖα ἐγώ, ὡς νέος ἄνθρωπος, δὲν δύναμαι νὰ κατανοήσω. Διότι δὲν δύναμαι, παρὰ νὰ ἐκπλαγῶ, εὐρισκόμενος π. χ. πρὸ τοῦ περιεργῶν φαινομένου δλοκλήρου τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος, ἢ ὁποία κραυγάζει καὶ διαμαρτύρεται διὰ τὸν νόμον περὶ ἀποσυμφορήσεως καὶ ἢ ὁποῖα, ἐν τούτοις, δὲν ἔχει τὴν τόλμην καὶ τὸ στοιχειῶδες θάρρος νὰ φανῇ συνεπῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ νὰ καταργήσῃ τὸν νόμον αὐτόν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα θέματα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐγὼ κάμνω τὴν δήλωσιν, ὅτι δὲν ἐξετάζω τὴν συνταγματικὴν ἀποψιν τοῦ θέματος, ἀλλὰ μόνον τὴν πραγματικὴν ἀποψιν. Νομίζω, ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν ρητόρων, οἱ ὁποῖοι προηγήθησαν ἐμοῦ, δὲν ἀμφισβήτησε τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς ἀνεκινήθη καὶ ἐτέθη τὸ πολιτικὸν ζήτημα. Ὁ κ. Μαρκεζίνης μάλιστα, ρητῶς παρεδέχθη, ὅτι ἐδημιουργήθη πραγματικὴ κατάσταση, ἢ ὁποία ἐπέβαλε τὴν ὑπαρξίν πολιτικοῦ ζητήματος ποῦ θὰ ἐτίθετο ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ, ἐφ' ὅσον δεχόμεθα, ὅτι διὰ πραγματικῆς καταστάσεως ἐδημιουργήθη τὸ πολιτικὸν ζήτημα καὶ δὲν κρύβεται, βέβαια, ἐγὼ ν' ἀμφισβητήσω τοῦτο. Διὰ νὰ καύσῃ ὑφιστάμενον, πρέπει νὰ ἔχη δημιουργηθῇ ἐν τῷ μεταξὺ μία ἀντίθετος πραγματικὴ κατάσταση. Ἄς ἐξετάσωμεν, λοιπόν, κατὰ πόσον ἐδημιουργήθη μία τοιαύτη κατάσταση. Ὁ κ. Μαρκεζίνης ἠθέλησε νὰ εἴρῃ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνιστοῦν μίαν νέαν ἀντίθετον πραγματικὴν κατάστασιν, εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς 31ης Μαρτίου. Πιστεύω, κύριοι, ὅτι ἀποτελεῖ, τοῦλάχιστον, παραδοξολογίαν, τὰς ἐκλογὰς τῆς 31ης Μαρτίου νὰ θέλωμεν νὰ τὰς παρουσιάσωμεν ὡς μίαν πραγματικότητα, ἢ ὁποῖα δημιουργεῖ, de facto, μίαν πραγματικὴν κατάστασιν.

“Οποιοσ ὁμιλεῖ περὶ πραγματικῆς καταστάσεως δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ, ὅτι εἰς τὰς ἐκλογὰς αὐτὰς ἔλαβον μέρος ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κόμματα τῆς Συμπολιτεύσεως καὶ τὰ κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ τὰ κόμματα αὐτὰ ἐπ’ οὐδενὶ λόγῳ εἶναι διατεθειμένα νὰ παραδεχθοῦν τὴν δημιουργίαν νέας πραγματικότητος, διότι δὲν ἔχουν αἱ ἐκλογαὶ τὴν ἐννοίαν αὐτήν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, θέλω νὰ εἴπω—καὶ εἶναι καλὸν νὰ ἀκούεται ἕκαστε τοῦτο εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην—ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕνας ὁλόκληρος πολιτικὸς κόσμος τῆς χώρας ἔξω τῆς Βουλῆς, πού ὅσον καὶ ἂν θέλητε νὰ τὸν λέγωμεν ἐγκληματικόν, ἐν τούτοις ἀποτελεῖ μίαν πραγματικότητα. Ἀποδείξεις δὲ τούτου εἶναι πόσον συχνὰ μᾶς ἀπασχολεῖ.

Ε. Κουλουμβάκης. Καὶ οἱ ζωοκλέπται ἄλλοτε μᾶς ἀπασχολῶσαν.

Κ. Μησινοτάκης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, περὶ νέας πραγματικῆς καταστάσεως δὲν δύναται νὰ γίνη λόγος, διότι ὑπάρχει μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον εἶτε ἐκπροσωπεῖται ἐδῶ, εἴτε ὄχι, δὲν δύναται νὰ δεχθῆ ὡς ἀποτελεσμα τῶν ἐκλογῶν τῆς 31ης Μαρτίου, ὅτι ἔλασε νὰ ὑφίσταται πολιτικὸν πρόβλημα. Θὰ ἦτο δυνατόν ἡ Ἀντιπολιτεὺσις νὰ δεχθῆ καὶ δέχεται, ὅτι αἱ ἐκλογαὶ ἐδημιούργησαν τὸ τεκμήριον τῆς νομιμότητος, δὲν δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅμως παραλλήλως πραγματικὴν κατάστασιν, ἢ ὁποία ἐπιβάλλει καὶ τὸν παραμερισμὸν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος. Νομίζομεν λοιπόν, κύριε συνάδελφοι, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀμφισβητηθῆ ἀπὸ κανένα σοβαρῶς, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐν ὄψει πολιτειακοῦ προβλήματος. Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἄλλωστε, ἀπασχολῆσε, ἐδίχασε καὶ ἐβασάνισε τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ 30 ἔτη, χωρὶς ποτὲ νὰ εὗρη τελειωτικὴν καὶ ριζικὴν λύσιν. Πιστεύω, ὅτι αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν τελειωτικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, πού θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ὀριστικῶς ἀπὸ τὴν γάγγραιναν αὐτήν, ἐδημιουργήθησαν μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς, ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὸ πρόβλημα ἐτέθη καὶ ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ ὅλους, ὅτι ὑπάρχει πολιτειακὸν πρόβλημα. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς χώρας συνεφώνησεν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ προβλήματος, ἐδημιούργησεν ἰδεώδεις προϋποθέσεις διὰ τὴν ὀριστικὴν του λύσιν. Διὰ πρώτην φοράν ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς χώρας ἀπεφάσισε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν πραγματικότητα μὲ ρεαλιστικὸν βλέμμα καὶ συνεφώνησε νὰ δώσῃ λύσιν. Ἡ συζήτησις περιωρίζετο εἰς τὰς προϋποθέσεις πού θὰ ἐξασφάλιζον τὴν γνησίαν ἐκφρασίαν τῆς θέλησεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πιστεύω λοιπόν, ὅτι αὐτῶ ἐδημιουργήθησαν ἰδεώδεις προϋποθέσεις, διὰ νὰ λυθῆ τὸ πρόβλημα καὶ τὰς ἰδεώδεις αὐτὰς προϋποθέσεις ἔπρεπε νὰ μὴ τὰς ἀφήσωμεν νὰ περάσουν ἀνεκμετάλλευτες. Ἐν τούτοις, ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον πράττει ἡ Κυβέρνησις. Ἐνῶ εὐρέθη πρὸ ὁμοφώνου γνώμης ὅλων τῶν κομμάτων καὶ ἐνῶ καὶ τὸ κόμμα, τὸ ὁποῖον κατὰ κύριον λόγον ἐκπροσωπεῖ, εἶχε συμφωνήσῃ διὰ τοῦ ψηφισματος πού ὑπέβαλε, ἀρνείται τὴν ὑπαρξίν τοῦ πολιτειακοῦ ζητήματος. Ἐκείνο ὅμως πού ἐγὼ πιστεύω καὶ ὑποχρεῖμαι νὰ τονίσω εἶναι, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν μὲ οἰονδήποτε ψήφισμα οὔτε μὲ οἰονδήποτε σόλοικον νομικὸν ἀλλοιογισμόν, νὰ ἐξαλείψῃ κανεὶς ἐν πρόβλημα, πού εἰς τὴν οὐσίαν ὑφίσταται. Ἡ στοιχειώδης ἀξιοπρέπεια ὅλων μας, ἂν θέλωμεν νὰ εἴμεθα σοβαροί, μᾶς ἐπιβάλλει νὰ θέσωμεν τὸ πρόβλημα καθαρὰ καὶ τὸ μόνον ἐρώτημα, πού εἶναι δυνατόν νὰ τεθῆ εἶναι: Βασιλευμένη Δημοκρατία ἢ Ἀβασίλευτος Δημοκρατία; Ἐγὼ τουλάχιστον, προσωπικῶς, δὲν θὰ εἶχον καμμίαν ἀντίρρησην, ἐκεῖ πού θὰ ἀναγραφῆ «Βασιλευμένη Δημοκρατία» νὰ προστεθῆ καὶ τὸ «Βασιλεὺς Γεώργιος». Τὸ λέγω αὐτό, διότι ἀπὸ τὴν Συμπολιτευσίν θὰ φανῆ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀμνηστευθῆ ὁ Βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὑπόδικος ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν δικτατορίαν τῆς 4ης Αὐγούστου. Ἄν θέλετε σεῖς νὰ δώσετε εἰς τὴν ψήφον σας τὸ νόημα, ὅτι δι’ αὐτῆς τοῦ δίδετε καὶ ἀφροσιν ὁμαρτιῶν διὰ τὴν 4ην Αὐγούστου ἢ καὶ ἀκόμη τὸ

νόημα, ὅτι πρέπει νὰ δικαιωθῆ ἡ 4η Αὐγούστου, εἶναι δικαίωμα σας νὰ τὸ κάμητε. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν λόγον νὰ διαμαρτυρηθῶμεν δι’ αὐτό. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι τότε δι’ ἕνα λόγον ἀκόμη περισσότερον, πρέπει νὰ προστατεύσωμεν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ζητοῦντες νὰ ἐξασφαλισθοῦν αἱ προϋποθέσεις διὰ νὰ εἶναι τὸ Δημοψήφισμα γνήσιον καὶ τίμιον, διὰ νὰ μὴ φανῆ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, καλύπτει καὶ ἐγκρίνει τὴν δικτατορίαν τῆς 4ης Αὐγούστου, ἢ ὁποία ἀπετέλεσεν αἰσχρὰ διὰ τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγὼ, ἐκπροσωπῶ μίαν περιφέρειαν, ἢ ὁποία, ὅπως ὄλοι σας ξεύρετε, εἶναι φανατικὰ δημοκρατικὴ, καὶ νομίζω ὑποχρεῶσίν μου νὰ κάμω τὴν δήλωσιν, ὅχι δι’ ἡμᾶς τοὺς Κρήτας, ὅτι αὐτὰ τὸ ὁποῖον λέγονται περὶ κατορθωμάτων τῆς 4ης Αὐγούστου ἢ περὶ μεγάλων πράξεων, τὰς ὁποίας ἔκαμεν ὁ Μεταξάς, ἀποτελοῦν πρίγματα, τὰ ὁποία δὲν ἠμποροῦμεν οὔτε καν νὰ καταλάβωμεν. Δι’ ἡμᾶς ἡ 4η Αὐγούστου καὶ ὁ Βασιλεὺς—τὸν ὁποῖον θεωροῦμεν ὑπεύθυνον δι’ αὐτήν—εἶναι μία σκοτεινὴ περίοδος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Καὶ ἡ Κρήτη δὲν εἶναι δυνατόν ποτε νὰ ἐχάσῃ τὸ τί ὑπέφερε καὶ τὸ τί ὑπέστη ἀπὸ τὴν δικτατορίαν τοῦ Μεταξά.

Δὲν θέλω, κύριοι συνάδελφοι, νὰ προχωρήσω—διότι θέλω νὰ σεβασθῶ τὸν Κανονισμόν—εἰς τὰς λοιπὰς προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας ἔθεσεν ἡ Ἀντιπολιτεὺσις διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ οἱ ὁποῖες, πιστεύω, ὅτι ἐπαρκῶς ἀνεπτυχθῆσαν ἀπὸ τοὺς προηγουμένους ῥήτορας. Ἐνα μόνον θέλω νὰ εἴπω: Ἐάν ἡ Κυβέρνησις ἐπιμενῆ εἰς τὸ νὰ δώσῃ τὸ ἐρώτημα καθαρῶς προσωπικόν, περὶ τῆς ἐπαγούρου ἢ μὴ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, πρέπει νὰ ἔχη σαφῆ τὴν ἐπίγνωσιν, ὅτι πράττουσα αὕτω, δὲν δίδει λύσιν εἰς τὸ πολιτειακὸν πρόβλημα. Πρέπει δὲ σαφῶς ἐπίσης νὰ ἔχη τὴν ἐπίγνωσιν, ὅτι τὸ πολιτειακὸν πρόβλημα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπάρχει καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θέλει νὰ δοθῆ μία λύσις εἰς αὐτό. Πραξικόπημα θὰ ἀποτελέσῃ ἂν ἡ Κυβέρνησις θελήσῃ νὰ ἀγνοήσῃ τὴν πραγματικὴν αὐτὴν κατάστασιν, διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι μία πραγματικὴ κατάστασις μόνον δι’ ἄλλης πραγματικῆς καταστάσεως—διὰ πραξικόπηματος—ἠμπορεῖ νὰ ἀνατραπῆ. Ἡ δὲ Κυβέρνησις πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἂν θελήσῃ νὰ προχωρήσῃ εἰς τέτοιες πραξικοπηματικὰς λύσεις, θὰ ἔλθῃ νὰ ἀναλάβῃ καὶ τὰς εὐθύνas. Πιστεύω δὲ, ὅτι ὀφείλω νὰ τὴν προειδοποιήσω, ὅτι ἴσως κάποτε ἔλθῃ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ λαός, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει πλέον τὴν νοστροπίαν τοῦ 1936, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐμεσολάβησαν πολλὰ γεγονότα—καὶ κατοχὴ καὶ πόλεμος καὶ ἀγῶνες—καὶ ἰδίως οἱ νέες ηλικίες, θὰ ἀντιστοῦν εἰς τὸ πραξικόπημα. Καὶ ἂς μὴ λησμονῆ, ὅτι ἴσως τότε θὰ πνεύσῃ κάποιος ἄλλος ἄνεμος, ὁ ὁποῖος θὰ παρῶσῃ καὶ Βασιλεῖς καὶ Θρόνον καὶ Κυβέρησιν καὶ Βουλήν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ὀριστερῆς).

Σ. Μπινδούλος. Ὅταν ἡ Ἑλλὰς πολεμοῦσε (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι). Ἀλόφ τοῦ θορύβου δὲν ἀκούεται ὁ κ. Μπινδούλος. Ἀκούεται εἰς μίαν στιγμὴν ὅμως παρ’ αὐτοῦ ἡ λέξις: Ἀναιδέστατοι).

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε, νὰ ἀνακαλέσῃ.

Γ. Σίδερης. Κύριε Πρόεδρε, ζητοῦμεν νὰ ἐφαρμοσθῆ ὁ Κανονισμός. Νὰ ἀνακαλέσῃ. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Σ. Κωστόπουλος. Ἐκ μέρους τῶν Βενιζελικῶν Φιλελευθέρων διαμαρτύρομαι, διότι ἕνας βουλευτὴς ἀνέβηκε διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ βῆμα καὶ ἡ μόνη ὑποδοχὴ τῆς σεμνῆς κατὰ τὰ ἄλλα ἀγορευσεῶς του ἦτο ἡ ἐκφρασις: ἀναιδέστατοι. Ζητοῦμεν νὰ ἀνακαλέσῃ ὁ ὄριος.

Πρόεδρος. Νὰ ἀνακαλέσῃτε, κ. Μπινδούλε. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

(Ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου ὁ κ. Μπινδούλος)